De Levende Natuur 60 (10):226-227 (1957)

OOIEVAARS-PERIKELEN TE IJSSELSTEIN

H. L. SCHUILENBURG.
(Staatsbosbeheer-R.I.V.O.N.)

Een van de merkwaardigste gebeurtenissen in de ooievaarswereld speelde zich in de afgelopen zomer af te IJsselstein.

Midden in de kom van het oude pittoreske stadje staat het verenigingsgebouw „UZAI" aan de Hofstraat nr. 8. Op de schoorsteen, die, afgedekt met een grote ijzeren plaat op vier hoekspijlen, hoog de lucht insteekt, bouwde in 1934 een ooievaarspaar het nest, dat sindsdien trouw bewoond werd.

De laatste jaren echter werden geen jongen grootgebracht, totdat dit voorjaar, tot grote blijdschap van het gehele stadje, het vrouwtje ging broeden. Het resultaat bleef niet uit en vier jonge Ooievaars aanschouwden het levenslicht. De oude Ooievaars hadden heel wat werk om de hongerige jongen te voeden, maar het lukte en zij groeiden voorspoedig.

Op 12 juni ging vader Ooievaar weer op prooi uit, maar vloog daarbij tegen een spandraad van het zendercomplex dat even buiten het stadje ligt. Hierbij had hij het ongeluk een vleugel te breken, zodat hij niet meer kon vliegen.

IJsselstein was in rep en roer! Wat nu te doen? De burgemeester en de commandant van de rijkspolitie, beiden vogelliefhebbers, besloten de vogel te vangen om hem zo mogelijk te laten behandelen. Zo geschiedde. Hij werd naar de Veeartsenijschool te Urecht gebracht, waar de vleugel werd gezet. Daarna werd de vogel overgebracht naar de privé-tuin van de hoofdopzichter van het Julianapark aan de Amsterdamse straatweg. In allerijl was hier een volière van kippegaas gebouwd, een pan met water en vis er in geplaatst en hier kreeg het mannetje de gelegenheid te genezen. Men gaf hem de naam „Jan". De burgemeester van IJsselstein kwam zich persoonlijk overtuigen hoe hij het maakte en zelden zal een Ooievaar zulk een hoog bezoek hebben gehad.

Inmiddels was de vraag gerezen hoe het met de moeder-ooievaar en de jongen moest gaan, want zij stond nu alleen voor de zware taak de vier jongen van het nodige voedsel te voorzien. Zou dit lukken of niet? De diergaarde Blijdorp zegde toe, om in geval van nood twee van de jongen in de diergaarde op te fokken tot zij vliegvlug waren, want inmiddels was het verhaal van de verongelukte Ooievaar door de gehele pers gegaan.

Echter werd in IJsselstein besloten de toestand op het nest even aan te zien en af te wachten wat de moeder-ooievaar zou doen. Wat niemand verwachtte, gebeurde. Zij vloog de gehele dag af en aan en geen der jongen kwam iets te kort. De jongen groeiden uit tot vier prachtige vogels. Dit is tevens een bewijs, dat de voedselrijkdom in de omgeving van IJsselstein relatief groot moet zijn. De achteruitgang van de Ooievaars in dit deel van de provincie Utrecht zou dus niet kunnen worden geweten aan tekort aan voedsel.

Intussen kon door de prima verzorging de gewonde Ooievaar na enige weken als genezen worden ontslagen. De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren, afdeling Utrecht, kwam de vogel halen. Hij werd naar IJsselstein teruggebracht en dicht bij het nest in vrijheid gesteld. Hij vloog direct op het nest toe, waar hij met luid geklepper werd ontvangen. Ook de

De Levende Natuur 60 (10):226-227 (1957)

bevolking was verheugd haar Ooievaar weer terug te hebben.

De herstelde Ooievaar was ogenschijnlijk direct weer ingeburgerd en nam meteen actief aandeel in de voedering van de inmiddels flink uit de kluiten gewassen jongen. Alles was dus weer als van ouds. Wie schetst echter de verbazing van de omwonenden, toen na enige dagen de teruggekeerde vader niet meer op het nest werd toegelaten, noch door de moeder-ooievaar, noch door de jongen. Zelfs als hij met voedsel kwam mocht hij niet landen, zodat hij onverrichter zake weer naar het weiland moest terugkeren.

Vanzelfsprekend vroeg iedereen zich af wat hiervan de reden kon zijn, te meer daar de trouw in een ooievaars-echt genoegzaam bekend is. De vraag zou hier gesteld kunnen worden of er dus iets in 't gedrag van de herstelde Ooievaar is geweest, waardoor de afstoting heeft plaats gevonden. Men neemt immers wel aan, dat het uitstoten van een zieke of zwakke Ooievaar uit een troep, die zich voor het wegtrekken verzamelt (een zogenaamd „gericht"), zijn oorzaak vindt in een afwijkend gedrag van het uitgestoten dier.

Voor zover de mensen dit hebben kunnen gadeslaan was er aan de herstelde Ooievaar te IJsselstein evenwel niets bijzonders te merken. Hoe het zij, antwoord op deze vraag zullen wij vermoedelijk nooit krijgen. Het resultaat van de geschiedenis is echter geweest, dat de vader-ooievaar, na zijn verstoting, in eenzaamheid is blijven zwerven in de weilanden om het oude kasteel. Hij schijnt wèl gelijk met zijn gezin vertrokken te zijn, want ongeveer 15 augustus zijn de nestbewoners in de richting Vianen vertrokken, waar een groter aantal Ooievaars zich voor hun grote reis verzamelden. Het is daar aan enkele waarnemers opgevallen, dat bij een groepje van zes Ooievaars er één was, die geregeld op een afstand gehouden werd. Men vermoedt dat dit de van zijn nest verdreven vader is geweest. Het is te hopen, dat onderweg of in den vreemde opnieuw paarvorming tot stand komt, want volgend jaar keren, als alles goed gaat, beide oude vogels weer naar het oude nest te IJsselstein terug. Is dan geen verzoening tot stand gekomen, dan kan dit aanleiding geven tot gevechten, waardoor broeden onmogelijk wordt gemaakt. Dit zou een groot verlies betekenen want er zijn nog maar vier bewoonde ooievaarsnesten in de provincie Utrecht. Iedereen, in het bijzonder de bevolking van het stadje zelf, hoopt dan ook dat het nest te IJsselstein het volgend jaar weer een ooievaarsgezin zal herbergen.

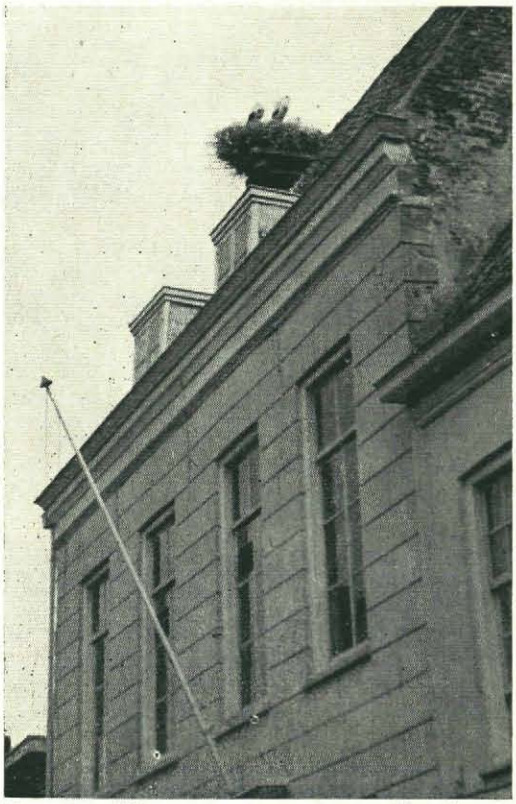

Fig. 1. *Het ooievaarsnest te IJsselstein. Foto mej. T. Manschot.*